

Motion till riksdagen 2005/06:L23

**av Marianne Carlström m.fl. (s, v)
med anledning av prop. 2005/06:105**

Trygga konsumenter som handlar hållbart – Konsumentpolitikens mål och inriktning

Förslag till riksdagsbeslut

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som i motionen anförts om att kravet i lagen (1970:417) om marknadsdomstol m.m. på att Konsumentombudsmannen, tillika Konsumentverkets generaldirektör, skall vara jurist skall tas bort.

Motivering

Konsumentverket är central förvaltningsmyndighet för konsumentfrågor med huvudansvar för att genomföra den statliga konsumentpolitiken.

Enligt 5 § förordningen (1995:868) med instruktion för Konsumentverket skall verkets generaldirektör samtidigt vara Konsumentombudsman (KO).

I 11 § lagen (1970:417) om marknadsdomstol m.m. föreskrivs att KO utses av regeringen för viss tid och skall vara jurist. Detta innebär att endast jurister kan komma i fråga för befattningen som generaldirektör för Konsumentverket.

KO-ämbetet inrättades 1971 för att svara för tillsynen av lagstiftningen om otillbörlig marknadsföring och oskäligen avtalsvillkor. Den marknadsrättsliga lagstiftningen och systemet för övervakning inom konsumentområdet, med en KO som för talan om förbud eller andra åtgärder inför Marknadsdomstolen, byggdes upp enligt förebild från konkurrensbegränsningsområdet. Som exempel på KO:s befogenheter kan nämnas att ombudsmannen enligt 21 § marknadsföringslagen (1995:450) får meddela s.k. förbuds- och informationsföreläggande. Enligt 38 och 39 §§ samma lag får KO bl.a. väcka talan om förbud eller åläggande i vissa fall inför Marknadsdomstolen. Talan om marknadsstörrningsavgift väcks vid Stockholms tingsrätt.

De formella kraven för KO diskuterades inför inrättandet av KO-ämbetet i propositionen (1970:57) med förslag till lag om otillbörlig marknadsföring

Fel! Okänt namn på

m.m. Departementschefen anförde där att det var nödvändigt att ombudsmannen hade juridisk utbildning och goda allmänna ekonomiska kunskaper. KO måste dessutom ha en särskild insikt i marknadsföringsfrågor. Det syntes dock inte lämpligt att också ställa upp krav på domarerfarenhet som ett oeftergivligt behörighetsvillkor. Det kunde inte bortses från att kravet på domarerfarenhet på ett olämpligt sätt skulle kunna begränsa urvalet av lämpliga kandidater. Det enda behörighetsvillkoret skulle därför vara att ombudsmannen skulle vara lagfaren. Departementschefen tillade att han förutsatte att till ämbetet inte kommer att utses andra personer än sådana som fyller mycket höga krav på allmänna juridiska kvalifikationer.

Vid sammanslagningen 1976 av Konsumentverket och KO förenades befattningen som KO med befattningen som verkschef för det utvidgade Konsumentverket. Samtidigt inrättades KO-sekretariatet, en enhet inom verket som har till uppgift att biträda KO i de uppgifter som ankommer på denne. Ställföreträdande KO är chef för KO-sekretariatet. Vid KO-sekretariatet handläggs de formella rättsliga ingripandena, t.ex. stämningsansökningar och vitesförelägganden. Ställföreträdande KO och byråchefer vid KO-sekretariatet handlägger självständigt de rättsliga ingripanden som ankommer på KO-funktionen.

Jämförelser med andra områden

Något formellt krav på att någon av de andra ombudsmännen, exempelvis Jämställdhetsombudsmannen eller Diskrimineringsombudsmannen (vilkas uppgifter bl.a. består av att utöva tillsyn över relevant lagstiftning och i förekommande fall föra talan i domstol) skall vara jurist finns inte. Det finns inte ens något formellt krav på att en justitieombudsman skall vara jurist, men i praktiken har alla justitieombudsmän varit jurister.

När Konkurrensverket inrättades 1992 övertog verket den centrala roll för tillämpningen av konkurrenslagstiftningen som förutvarande Näringsfrihetsombudsmannen tidigare hade. Motsvarande behörighetskrav som nu gäller för KO gällde för Näringsfrihetsombudsmannen. Det är numera Konkurrensverket som väcker talan hos Marknadsdomstolen om undanröjande av skadliga konkurrensbegränsningar. Något formellt krav på att verkets generaldirektör skall vara jurist finns inte.

En nackdel med det nuvarande kravet att KO skall vara jurist är det begränsade urval personer som kan komma i fråga för befattningen som Konsumentverkets generaldirektör. Kravet på att KO skall vara jurist har motiverats av att KO:s uppgifter i stor utsträckning är av kvalificerad juridisk natur. Utvecklingen under senare år har dock visat att KO-funktionen i viss utsträckning kan sägas ha blivit en formalitet. KO har visserligen det yttersta ansvaret för KO-funktionens rättsliga ingripanden, men agerar sällan personligen. I stället är det ställföreträdande KO och byråchefer vid KO-sekretariatet som självständigt handlägger de rättsliga ingripanden som ankommer på KO-funktionen. Konsumentverkets nuvarande och kommande uppgift som central

Fel! Okänt namn på

konsumentmyndighet är inte heller begränsad till det rättsliga området. Uppgiften är i stället i hög grad inriktad på att tillvarata konsumenternas intressen på ett generellt plan genom förhandlingar, information och annan verksamhet. Vidare kan det konstateras att jämförbara myndigheter inte har något motsvarande behörighetskrav. Mot denna bakgrund är kravet på att KO skall vara jurist inte motiverat att upprätthålla i framtiden. Genom att ta bort kravet på att KO skall vara jurist kan framtida generaldirektörer rekryteras bland en bredare krets av kvalificerade ledare.

Ikraftträdande

Ändringen i lagen om marknadsdomstol m.m. bör träda i kraft så snart som möjligt eller den 1 juli 2006.

Förslag till lag om ändring i lagen (1970:417) om marknadsdomstol m.m.

Härigenom föreskrivs att 11 § lagen (1970:417) om marknadsdomstol m.m. skall ha följande lydelse.

11 §

Nuvarande lydelse

För frågor om marknadsföring och frågor om avtalsvillkor i konsumentförhållanden finns en konsumentombudsman. Ombudsmannen utses av regeringen för viss tid *och skall vara jurist.*

Föreslagen lydelse

För frågor om marknadsföring och frågor om avtalsvillkor i konsumentförhållanden finns en konsumentombudsman. Ombudsmannen utses av regeringen för viss tid.

Stockholm den 11 april 2006

Marianne Carlström (s)

Tasso Stafilidis (v)

Christina Nenes (s)

Maria Hassan (s)

Anneli Särnblad (s)

Pia Nilsson (s)

Raimo Pärssinen (s)

Hillevi Larsson (s)

Rezene Tesfazion (s)

Johan Löfstrand (s)